

Η Βαΐοφόρος (π. Κωνσταντίνος Στρατηγόπουλος)

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : Μαρτίου 30, 2018

Απομαγνητοφωνημένη ομιλία του πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Στρατηγόπουλου, από την ιστοσελίδα floga.gr, στά πλαίσια των μαθημάτων άγιογραφίας των Αγίων εικόνων της Όρθοδοξίας μας, πού έγινε την Παρασκευή 20-1-2006.

Νά αναλύσουμε σήμερα την [εικόνα της λεγομένης Βαΐοφόρου](#), δηλαδή της εισόδου του Χριστού την ημέρα των Ίεροσολύμων στην πόλη αυτή, πού άκολούθησε μετά ό σταυρός και όλα τά γεγονότα του πάθους.

Βέβαια, έπειδή μπαίνουμε ήδη στά γεγονότα του πάθους, όλη ή ζωή του Χριστού είναι ένα άποκαλυπτόμενο μυστήριο. Ό,τι κάνει ό Θεός είναι μυστήριο, αλλά άποκαλυπτόμενο και τό μυστήριο αυτό τό κατανοούμε κατά τά μέτρα των ανθρώπινων δυνατοτήτων πού έχουμε, κατά τά μέτρα της καθάρσεως πού έχουμε και πολλά άλλα σημεία δέν τά κατανοούμε. Έτσι μπαίνουμε σέ ένα χώρο καταληπτού τε και άκαταληπτού. Όλα είναι έτσι. Αλλά θέλω νά πώ ότι όσο πλησιάζουμε στά γεγονότα τά κορυφαία της Σταυρώσεως και του πάθους του Χριστού μας, τά γεγονότα γίνονται πιο άκατάληπτα και χρειάζονται ακόμα περισσότερο κάθαρση για νά τις καταλάβουμε αυτές τις έκφράσεις. Βλέπετε οι μαθητές άκουγαν τον Χριστό όταν εκήρυττε. Μερικά δέν τά καταλάβαιναν και του έλεγαν δέν καταλαβαίνουμε και γιατί τά λές και μέ παραβολές μάλιστα; Ένώ ό Χριστός έλεγε τις παραβολές για νά ήταν πιο εύκολα, πιο βατά, πιο διδακτικά. Αυτοί ούτε τις παραβολές δέν καταλάβαιναν κι ό Χριστός έρμήνευε τις παραβολές και αυτοί καταλάβαιναν λίγα. Πόσω μάλλον όταν φτάνουμε στο άκατανόητο του σταυρού του Χριστού και της αναστάσεώς Του. Όσο λοιπόν, προχωρούμε τά πράγματα έρμηνευτικά γίνονται πιο δύσκολα και χρειάζεται περισσότερη κάθαρση ή κατανόηση.

Θέλω νά πώ τώρα για μάς, πού αν κάποτε γίνετε άγιογράφοι και άγιογραφεΐτε τά γεγονότα αυτά, άκόμη και ή περιγραφή των γεγονότων πρέπει νά σας κάνει νά στέκεστε μέ πολύ σεβασμό προς τά γεγονότα και χρειάζεται πολλή προσευχή και πολλή κάθαρση. Δέν λές ξεκινώ την εικόνα νά την κάνω έτσι. Πραγματικά χρειάζεται μια έμβάθυνση στα γεγονότα κατά τά μέτρα του δυνατού. Νά δοΐμε αυτά τά μέτρα του δυνατού πού έχουμε στην εικόνα της Βαΐοφόρου.

Έχουμε μπροστά μας τό Χριστό, όπως τό περιγράφει τό κείμενο τό ευαγγελικό. Ό Χριστός κάθεται πάνω στο γαϊδουράκι, κάποιιο άνθρωποι τον ύποδέχονται στην πόλη και πίσω από Αυτόν είναι οι μαθητές Του. Κάποια παιδιά στρώνουν τά ιμάτια

αυτῶν καί [ἐπίσης φαίνεται] ἡ ἁγία Πόλις. Νά δοῦμε ἕνα πρὸς ἕνα τὰ γεγονότα.

Ἔχουμε τὸ Χριστό, ὁ Ὅποιος φοράει δύο ἐνδύματα ὅπως πάντα, διπλοῦς στήν φύση εἶναι. Φωτοστέφανο ἔχει ὁ Χριστός, ὅλοι οἱ Ἅγιοι ἔχουν φωτοστέφανο, ἀλλά σὸ φωτοστέφανο τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω εἶναι χαραγμένος ἕνας σταυρός. Σέ ἄλλο φωτοστέφανο ἐπάνω δέν χαρασσεται σταυρός. Στά χέρια Του κρατάει τὸ γνωστὸ εἰλητάριο πού ξέρουμε, πού εἶναι ἡ δοθεῖσα ἐξουσία καί μέ τὸ δεξί χέρι εὐλογεῖ.

Τώρα, ὁ Χριστός κάθετα ἐπὶ πώλου ὄνου, εἶναι καθεζόμενος. Σᾶς ἔχω πεῖ καί ἄλλη φορά, ἡ θεολογία τοῦ καθεζομένου πού σημαίνει μιὰ βεβαιότητα. Σᾶς τὸ εἶχα πεῖ ὅταν εἶδαμε τὴν Παναγία ἔνθρονο τὴν ὥρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Ἔχει λοιπὸν ἐδῶ ὁ Χριστός μιὰ βεβαιότητα πού ξέρει τί κάνει -καί μάλιστα ὑπενθυμίζουμε τὸ διάλογο πού ἔκανε λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν πορεία πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅταν προανήγγειλε στοὺς μαθητὲς Του τὰ γεγονότα πού θὰ γίνουν καί ὁ Πέτρος προσπάθησε νὰ τὸν ἀποτρέψει ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονὸς καί ὁ Χριστὸς τοῦ εἶπε, «ὑπάγε ὀπίσω μου σατανᾶ». Ὁ Χριστὸς εἶχε μιὰ βεβαιότητα πού αὐτὸ πού θὰ γίνει, θὰ βγεῖ σέ μιὰ νίκη μπροστά. Ἔτσι λοιπὸν, ὑπάρχει μιὰ βεβαιότητα ὅτι ἐδῶ δέν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ποτέ ἀποτυχία. Ὅποιος ζεῖ κοντὰ στήν Ἐκκλησία καί λειτουργεῖ τὰ γεγονότα χριστολογικά καί ἐκκλησιολογικά, δέν μπορεῖ ποτέ νὰ ἔχει ἀποτυχία. Τίποτα στήν Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀποτυχία. Ἀποτυχημένοι εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Αὐτὸ πού κάνει ἡ Ἐκκλησία ποτέ δέν ἔχει ἀποτυχία. Δέν ὑπάρχει οὔτε ἀποτυχημένη ἐξομολόγηση, οὔτε ἀποτυχημένη λειτουργία, τίποτα ἀπὸ ὅλα αὐτά. Ἀποτυγχάνουμε ἐμεῖς κατὰ τὰ μέτρα τῶν παθῶν μας. Ἡ Ἐκκλησία λειτουργεῖ πάντοτε ἄνευ τῆς συγκριτικῆς ἐπιτυχία-ἀποτυχία, ξεπερνάει αὐτὰ τὰ γεγονότα. Αὐτὸ σημαίνει μιὰ βεβαιότητα, λοιπὸν. Ὁ Ἰησοῦς κάθετα πάνω σέ αὐτὸ τὸ πουλᾶρι. Οἱ ἐρμηνευτὲς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πού ἐρμηνεύουν τὰ κείμενα καί κατ' ἐπέκταση οἱ ἁγιογράφοι βέβαια, πού προσλαμβάνουν τὴν ἐρμηνευτικὴ τῶν Πατέρων καί οἱ ὑμνωδοί, οἱ ὁποῖοι καί αὐτοὶ ἀκολουθοῦν τὴν πατερικὴ θεολογία καί περιγράφουν τὴ θεολογία μέσα σέ ὕμνους. Ἔτσι ὁποιος μετέχει στὰ γεγονότα τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων θὰ δεῖ πάρα πολὺ ὠραῖα τροπάρια πού θεολογοῦν. Ὅλα τὰ τροπάρια θεολογοῦν πάνω σέ αὐτὰ τὰ γεγονότα. Ἐκεῖ, μερικὰ ἀπὸ τὰ τροπάρια, ἕνα θὰ σᾶς πῶ μονάχα, τὸ ὁποῖο τὸ θυμᾶμαι πολὺ εὐκόλα σὸ νοῦ μου καί εἶναι πολὺ πὸ χαρακτηριστικό, ὅτι ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται ἐπὶ πώλου ὄνου καθεζόμενος, λέει. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ ὅτι κάθετα ἐπὶ πώλου ὄνου; Λέει ἐκεῖνο τὸ τροπᾶριο ὅτι «*τὸ ἄλογον τῶν ἐθνῶν, ἡ καθέδρα τοῦ πώλου προετύπου*». Τὸ ξαναλέω, τὸ ἄλογον τῶν ἐθνῶν, τὸ ἄλογον, τὰ ἔθνη εἶναι ἄλογα, χωρὶς λογικὴ. Τί προτυπώνει, προτυποῖ; «*Ἡ καθέδρα τοῦ πώλου προετύπου*». Ἡ καθέδρα πάνω σέ αὐτὸ τὸ πουλᾶρι, πού σημαίνει πουλᾶρι ἕνα γαϊδουράκι, σὸ ὁποῖο ποτέ δέν κάθισε ἄνθρωπος κανένας -τό λέει ἐξᾴλλου καί τὸ κείμενο τὸ εὐαγγελικό, ὅταν εἶπε στοὺς μαθητὲς Του νὰ πάρετε αὐτὸ τὸ ζῶο κ.λπ., λέει τὸ κείμενο ὅτι ποτέ ἐκεῖ πάνω δέν κάθισε ἄνθρωπος. Εἶναι λοιπὸν, τὸ ἄλογον τῶν ἐθνῶν. Τὰ ἔθνη εἶναι ἄλογα καί δέν δέχονται κανένα ζυγὸ, δέν δέχονται κυριαρχία, δέν δέχονται νὰ ἄρχονται ἀπὸ κανένα. Παρὰ μόνον ἔρχεται ὁ Χριστὸς ὁ ὁποῖος κάθετα πάνω σὸ γαϊδουράκι, χαλιναγωγεῖ τὰ ἄλογα

ἔθνη, ὅπως χαλιναγωγεῖ τό γαϊδουράκι καί ἔτσι ἔρχεται γιά νά χαλιναγωγήσει τά ἄλογα ἔθνη καί κατ' ἐπέκταση τό ἄλογο τῶν παθῶν μας. Βλέπετε ἡ θεολογία τῶν τροπαρίων τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Νά λοιπόν, τό πουλάρι τό ὁποῖο χαλιναγωγεῖται καί μάλιστα ἔχει τήν κεφαλή κεκλιμένη. Αποδέχεται αὐτά τά γεγονότα, ἐνῶ δέν δεχόταν ποτέ αὐτό τό νέο τό ζῶο νά ὑπάρχει ἀναβάτης πάνω του μετά ἀπό πάρα πολλή ἄσκηση.

Προσέξτε αὐτό τό ἄλογον τῶν ἐθνῶν. Τό ἄλογο εἶναι καί ποῦ ὁδηγεῖ αὐτό τό ἄλογο; Ὅδηγεῖ στήν ἀδυναμία νά δεχτοῦν ἀρχή. Δέν δέχονται ἀρχή, δηλαδή δέν δέχονται νά ὑπάρχουν. Προσέξτε τή λέξη ἀρχή. Ἀρχή σημαίνει ὑπάρχω· ὅταν δέν δέχεσαι ἀρχή, σημαίνει ὅτι δέν ὑπάρχεις. Ἡ θά δεχθεῖς τό Θεό ὡς ἀρχή γιά νά ὑπάρχεις, ἢ ἂν δέν δεχθεῖς τό Θεό σάν ἀρχή καί δεχθεῖς ἄλλες ἀρχές, πάλι δέν ὑπάρχεις, γιατί κανείς ἀπό τίς ἐξουσίες τοῦ κόσμου ἢ τίς δυνάμεις δέν εἶναι ἀρχή. Ἀρχή εἶναι μόνο ὁ Θεός, «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος», ἔ; Καί εἶναι ἡ ἀρχή προπάντων τῶν αἰώνων, δέν εἶναι ἔτσι; Προσέξτε λοιπόν, αὐτή τή λέξη. Ἄν δέν δεχθοῦμε τό νά ὑπάρχουμε, νά ἔχουμε ἀρχή τό Χριστό, δέν ὑπάρχει κανείς. Καί μάλιστα ὁ ἅγιος πού γιορτάζει αὔριο, πολύ μέγας ἅγιος, ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, λέει σέ ἕνα κείμενό του -κάνει ἐκπληξη, δηλαδή καμιά ἐκπληξη, κάνει θεολογία πολύ βαθιά- καί λέει ὅτι, ἐγώ λέει μπορῶ νά πῶ ὅτι ὁ Θεός δέν ὑπάρχει. Ἔτσι ἀπλά τό λέει καί τό ἐξηγεῖ μετά. Λέει, δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει ὁ Θεός, εἶναι ἀδύνατο νά ὑπάρχει ὁ Θεός, γιατί ὑπάρχω σημαίνει εἶμαι κάτω ἀπό ἀρχή. Ὁ Θεός εἶναι ἀναρχος. Ὅχι δέν ὑπάρχει, πῶς θά ὑπάρχει; Κάτω ἀπό ἀρχή δέν εἶναι. Δέν παίζει κἄν μέ τίς λέξεις. Θεολογεῖ βαθύτατα. Κι ἐμεῖς πού λέμε ὁ Θεός ὑπάρχει - δέν ὑπάρχει, εἶναι ἀνόητες λέξεις. Ὁ Θεός εἶναι πέρα ἀπό τό ὑπάρχω. Αφοῦ εἶναι ἀναρχος, πῶς θά ὑπάρχει; Εἶναι μιά πολύ ὠραία, λοιπόν, θεολογία πού δένεται μέ αὐτά τά γεγονότα τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑπάρχω. Καί ὁ Χριστός καθυποτάσσει ἀγαπητικά τά ἔθνη.

Πίσω Του εἶναι οἱ μαθητές τοῦ Χριστοῦ. Οἱ μαθητές, οἱ ὁποῖοι σχεδόν ὅλοι, ὅλοι-ὅλοι, στρέφονται στό Χριστό, μέ χέρια ἀνοιχτά, ὅσα χέρια φαίνονται· μέ πόδια ἀνοιχτά, ὅσα πόδια φαίνονται· καί μέ κεφαλή κεκλιμένη. Καί τά τρία τά στοιχεῖα τά ἔχουμε ἀναλύσει σέ προηγούμενες εἰκόνες. Ἡ κεφαλή κεκλιμένη σημαίνει ἀποδοχή τοῦ γεγονότος, παρόλο πού προβληματίζονται, πειράζονται, ἐγκαταλείπουν τήν προσπάθεια τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά δέν παύουν νά παραδέχονται τό Χριστό. Νά Τόν ἀποδέχονται, πέρα ἀπό τούς δικούς τους, ἀνθρώπινους πειρασμούς τους. Καί ἡ κλίση τῆς κεφαλῆς καί τό ἀνοιχτό τό χέρι εἶναι ἀκριβῶς μιά θεολογία τῆς ἀποδοχῆς. Καί τά πόδια τά ἀνοιχτά δηλώνουν μιά κινητικότητα - μάθαμε γιά τά πόδια τά ἀνοιχτά καί τά κλειστά, ἡ κοινωνικότητα τῆς κινήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἡ στατικότητα τῆς προσευχῆς. Ἐδῶ εἶναι πόδια ἀνοιχτά, τά ὁποῖα ἀντιδιαστέλλονται μέ τά κλειστά πόδια τῶν ὑποδεχομένων τό Χριστό. Ἀλλά αὐτό δέν εἶναι ἡ ἀντιδιαστολή πού κάναμε μεταξύ κινήσεως τῆς Ἐκκλησίας καί προσευχῆς πού εἶναι στάση ζωῆς. Ἐδῶ ἡ κίνηση αὐτή τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀκολουθοῦν τόν Χριστό, εἶναι μιά στατικότητα δαιμονιώδης. Δέν εἶναι στατικότητα ἡ ὁποία ἔχει μέσα της πνευματική ἀναγωγή,

γιατί ο άσκητής και έμεις στεκόμαστε να προσευχηθούμε για να έχουμε πνευματική άναγωγή, συνδυάζοντας αυτήν τη στατική στάση που είναι δυναμική προς τον ουρανό, με την κίνηση στα όριζόντια πράγματα πάντα. Η Έκκλησία κινείται πάνω στον κόσμο και ταυτόχρονα οδηγείται προς τον ουρανό. Κάνει δύο κινήσεις. Αν δεν υπάρχουν αυτά τα δύο ταυτόχρονα, υπάρχει μια άνατροπή. Άκόμα και της ψυχολογικής μας ισορροπίας. Έδώ λοιπόν, αυτή η στατικότητα είναι δαιμονιώδης, γιατί δεν είναι μια στάση προσευχής. Είναι μια στάση ψευτοαποδοχής του Χριστού. Δεν υπάρχουν χέρια άνοιχτά και το χέρι το οποίο κρατάει άπλως τα βάρια των φοινίκων, ένα σημείο θριαμβευτικό, το οποίο προέρχεται από την παράδοση του Ισραήλ, όπου όταν έγινε η άπελευθέρωση του Ισραήλ, η έξοδος από τον Ισραήλ, και όταν γινότανε και άλλα γεγονότα άπελευθερωτικά, κινούσαν τα βάρια των φοινίκων.

Όλες οι κεφαλές είναι όρθιες και έγωιστικές κεφαλές, δεν είναι κεκλιμένες κεφαλές. Άρα αυτοί τον Χριστό Τόν δέχονται έγωιστικά. Τί σημαίνει; Ψεύτικα Τόν δέχτηκαν; Τόν δέχτηκαν, αλλά είχαν άλλες προϋποθέσεις. Έξωτερικά Τόν δέχονται, αλλά Τόν δέχονται όπως θέλουν αυτοί, όχι όπως είναι Έκεϊνος. Όπως πολλές φορές λέμε, έγω θέλω να είμαι κοντά στην Έκκλησία αλλά θέλω «αυτό», όχι όπως θέλει «αυτό» η Έκκλησία. Πολλές φορές το άκούω αυτό στην έξομολόγηση. Αυτό δεν το καταλαβαίνω. Όλα τα άλλα τα δέχομαι, αυτό δεν το καταλαβαίνω. Δεχόμαστε τον Χριστό κατά τα μέτρα των παθών μας, δηλαδή. Έτσι λοιπόν, εδώ υπάρχει μια άποδοχή έγωιστική, γιατί θέλουν το Χριστό όπως θέλουν αυτοί. Τόν θέλουν, αλλά όπως Τόν θέλουν αυτοί. Και αυτό που θέλουν από τον Χριστό, ουσιαστικά, είναι να εισέλθει θριαμβευτής μέσα στην πόλη και βάζουν στο πρόσωπό Του το πρότυπο του άναμενόμενου μεσσία. Πάρα πολύ σωστά το κάνουν, πολύ καλά το κάνουν, μόνο που για αυτός το πρόσωπο του άναμενόμενου μεσσία ήταν ο έθνικός άπελευθερωτής, που θά έβγαζε τον Ισραήλ από την πολύχρονη σκλαβιά κάτω από διάφορους ζυγούς, που σε αυτή την έποχή ήταν ο ζυγός των Ρωμαίων. Και όταν βλέπουν ουσιαστικά που άποτυγχάνει αυτή η έπαναστατική προσπάθεια που νόμιζαν που θά φέρει ο Χριστός, με όπλα και δυνάμεις, για αυτό ήταν έτοιμοι πάρα πολλοί να πολεμήσουν πλάι στον έπερχόμενο μεσσία, για αυτό σήμερα άκόμη και όλόκληρος ο Ισραήλ περιμένει ένα μεσσία, ο οποίος θά έρθει να κατακτήσει τον κόσμο και να γίνει άρχηγός όλων των κρατών του κόσμου. Θά είναι ο δυναμικός μεσσίας. Είναι αυτός ο οποίος έρχεται να καθυποτάξει τα έθνη εν δυνάμει. Δεν το καταλαβαίνουν αυτό ότι ο Χριστός λειτουργεί άλλα πράγματα. «Έγω δεν ήρθα εδώ πέρα για να χρησιμοποιήσω όλα τα όπλα», «βάλε την μάχαιράν σου εις την θήκην», λέει στον Πέτρο. Και καταλαβαίνουν από εδώ, ότι έτσι έπανάσταση δεν μπορεί να γίνει. Και κατ' ανάγκην, όχι μόνο για αυτήν την αίτία αλλά και για άλλες θεολογικές αίτιες, Τόν σταυρώνουν.

Στο ίδιο παιχνίδι παίζει και ο Ιούδας, ο οποίος Ιούδας ουσιαστικά ήταν έτοιμος για αυτό τον άγώνα. Ο Ιούδας ήταν Σικαριώτης. Δεν ήταν Ισκαριώτης, ήταν Σικαριώτης. Είναι ένας άναγραμματισμός, που δεν είναι κακός άναγραμματισμός. Είναι πιο

εὔηχο τό Ἰσκαριώτης ἀπό τό Σικαριώτης. Δέν ὑπάρχει τέτοια περιοχή. Νά ποῦμε Γαλιλαῖος, δέν εἶναι ἔτσι; Ἡ Ναζαρηνός. Δέν ὑπάρχει περιοχή τῆς Ἰσκαρίας στό χῶρο τῆς Ἰουδαίας. Ἦταν ἓνα πολιτικό κόμμα, τό ὁποῖο προϋπῆρχε τά τελευταῖα ἑκατό χρόνια πρὶν ἀπό τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, τό ὁποῖο πολιτικό κόμμα ἐτοιμαζόταν νά κάνει ἐπανάσταση. Καί ἐπειδὴ αὐτό τό κόμμα θά ἔκανε ἐπανάσταση, ὅπως πάντα οἱ ἐπαναστάσεις γίνονται μέ τά ὄπλα, κρατοῦσαν στή μέση τους, σάν σύμβολο αὐτῆς τῆς ἐπαναστατικῆς προετοιμασίας, ἓνα μικρό, πολύ μικρό σπαθακί, τό ὁποῖο λεγόταν λατινικά σικάριουμ. Σικάριουμ σημαίνει ἓνα πολύ μικρό σπαθί, πού ἦταν τό σύμβολο αὐτῆς τῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως. Ὁ Ἰούδας λοιπόν, ἦταν Σικαριώτης. Ἦταν ζηλωτής ὁ Ἰούδας. Καί ἀκριβῶς ἐκεῖ παίζεται πολύ μεγάλο παιχνίδι τῆς δικῆς του ἀκαταληψίας κατά τά μέτρα τί κάνει ὁ Χριστός ἐδῶ· γιατί ἀκολούθησε τό Χριστό μέ ἓνα δυναμικό τρόπο. Ἐνίωσε ὅτι ἐδῶ γίνεται μιά ἐπανάσταση καί ἐδῶ τὴν ἐπανάσταση τὴν ὀρίζει ἐκεῖνος σέ αὐτά τά μέτρα, γι' αὐτό ἀποτυγχάνει καί ἀπογοητεύεται.

Βλέπει ὅτι χωρὶς τίς δυνάμεις τοῦ κόσμου δέν μπορεῖ νά γίνει τίποτε κι αὐτός εἶναι ὁ μεγάλος πειρασμός, πολλές φορές, ἡμῶν τῶν χριστιανῶν καί κατά τά μέτρα τῆς ἀνθρώπινης λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς Ἐκκλησίας. Ὅτι πολλές φορές ἡ Ἐκκλησία θέλει νά πέσει σέ ἐκκοσμίκευση, γιατί ἀκριβῶς θέλει νά ἀποδείξει πού ἔχει δυνάμεις κοσμικές. Ἐκεῖ εἶναι ἡ μεγάλη ἀποτυχία μας. Κάθε φορά πού ἀναμετρίομαστε μέ τίς δυνάμεις τίς κοσμικές, ἐκεῖ εἶναι ἡ μεγάλη καταστροφή μας καί ἐκεῖ εἶναι ἡ ἱστορία, τό ὅτι χάνουμε τό κάλλος πού ἔχουμε· τό ὅτι ἐμεῖς ζοῦμε ἀπό τό Χριστό καί ὄχι ἀπό τίς δυνάμεις τοῦ κόσμου. Αὐτός εἶναι ἓνας καθημερινός κίνδυνος τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νά ἀποδείξει ἡ Ἐκκλησία πού εἶναι δυνατή καί νά χρησιμοποιοῦναι κατ' ἐπέκταση τά μέτρα τοῦ κόσμου γιὰ νά ἐπιβληθεῖ πάνω στόν κόσμο. Ὅτιδήποτε, πλύση ἐγκεφάλου, διαφημίσεις, ὅτιδήποτε μπορεῖτε νά φανταστεῖτε. Προβολή, ἐγωισμοί, χίλια πράγματα, πού πάντα ἡ Ἐκκλησία ἀενάως τά ζεῖ καί προσδιορίζεται αὐτό τό μέγεθος ἀκριβῶς τῆς ἐκκοσμικεύσεώς Της, ἀλλά ἡ Ἐκκλησία παραμένει αὐτό πού εἶναι. Αὐτοὶ εἶναι, λοιπόν, οἱ Ἰουδαῖοι.

[Στό κάτω μέρος τῆς εἰκόνας] τά παιδάκια στρώνουν τά ἱμάτια αὐτῶν. Ἐδῶ ἐπαληθεύεται καί ἐρμηνεύεται ὁ βιβλικός στίχος *«ἐκ στόματος νηπίων καί θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον»*. Εἶναι βιβλικός ὁ στίχος, πού λέει ἀπό τό στόμα τῶν νηπίων καί τῶν θηλαζόντων, τά παιδιά πού θηλάζουν, *κατηρτίσω αἶνον*. Λέει ὁ Θεός, ἂν ἀποτύχετε ὅλοι ἐσεῖς καί δέν μπορεῖτε νά καταλάβετε Αὐτόν πού ἔρχεται, τότε ἀκόμη καί τά νήπια, καί *τά νήπια τοῖς φρεσί* φυσικά, αὐτοὶ πού ἔχουν ταπείνωση, θά καταλάβουν τό Χριστό, γι' αὐτό βάζει αὐτά τά νήπια. Εἶναι [αὐτά] τά ὁποῖα ἀποδέχονται οὐσιαστικά τό Χριστό καί στρώνουν τά ἱμάτια αὐτῶν. *«Παῖδες Ἑβραίους ἀνύμνου»* λένε τά τροπάρια καί λέει ἡ προφητεία. Εἶναι ἡ ἀποδοχή πού κάνουν ὅλα τά παιδιά, τά νήπια καί ἂν δέν δεχθοῦμε τό Χριστό σάν νήπια, δέν μποροῦμε νά καταλάβουμε τίποτα ἀπό αὐτό τό λυτρωτικό ἔργο πού κάνει, πού λειτουργεῖ μέσα ἀπό μιά νηπιακή ταπεινότητα.

[Έπίσης στό] επάνω [μέρος τής εικόνας] υπάρχει ένα δέντρο. Κοιτάξτε πάντα να σκέπτεστε με τους μηχανισμούς που σας έχω μάθει ως τώρα. Σας έχω μάθει πως η φύσις πάντοτε καθυποτάσσεται. [Σέ όλη τήν εικόνα] δέν υπάρχει φύσις. Μερικά χορταράκια υπάρχουν κάτω, στοιχειώδη πράγματα. Είναι μιά ξερή γη, αλλά τό δέντρο είναι υπερβολικά μεγάλο. Ποτέ σε μιά τέτοια εικόνα, όπου προβάλλεται τό γεγονός του Χριστού, τής εισόδου στα βάνια, δέν θά βάζαμε τόσο προκλητικά ένα τόσο πολύ μεγάλο δέντρο. Κι αν ακόμη βάζαμε δέντρο, θά ήταν κάτι μικρό. Φανταστείτε που τό δέντρο αυτό αναμετριέται με τό βουνό [τής εικόνας], τό μεγάλο. Καί μήν ξεχνάτε που αυτό τό βουνό συμβολίζει τό όρος Σιών, πάνω στό όποιο είναι οικοδομημένη ή πόλις των Ίεροσολύμων. Σιών ήταν ένας μεγάλος λόφος, αλλά δέν μπορεί να αναμετρηθεί συγκριτικά, κατά τά φυσικά μεγέθη, με αυτό τό δέντρο. Καί πάνω σε αυτό τό δέντρο ένας άνθρωπος ό όποιος ανεβαίνει να δεϊ τό Χριστό - έχουμε τήν ιστορία [του Ζακχαίου], που ανέβηκε να δεϊ τό Χριστό πάνω.

Αλλά εδώ τό δέντρο έχει πολύ μεγάλη σημασία· για να προβάλλεται καί αυτό τό δέντρο [στήν εικόνα] σημαίνει που κάνει θεολογία του δέντρου καί τό δέντρο τό όποιο γνωρίζουμε είναι τό δέντρο τής ζωής εν τω παραδείσω, από τό όποιο ηγέρθησαν οι άνθρωποι καί απέτυχαν. Καί εδώ έρχεται ό Χριστός να αποκαταστήσει τό δέντρο τής ζωής, γιατί τό δέντρο τής ζωής, νομίζω τό έχω πει καί άλλη φορά, δέν ήταν κάτι άμαρτωλό τό δέντρο. Ό Θεός δέν κάνει τίποτα άμαρτωλό, ούτε κάτι κακό. Άλίμονο αν ό Θεός έβαζε μέσα στον παράδεισο ένα δέντρο για να προκαλέσει τον άνθρωπο, θά ήταν ένας κακός θεός, ό όποιος παίζει με τον άνθρωπο. Τό δέντρο τής ζωής είναι κάτι πάρα πολύ καλό. Τό δέντρο τής ζωής είναι προς βρωσιν, είναι για να τό φάνε οι άνθρωποι καί αν δεϊτε τήν άγία Γραφή, τήν Αποκάλυψη στό τέλος, προς τά τελευταία κεφάλαιά της, λέει ότι τώρα μπορείτε να φάτε από τό δέντρο τής ζωής. Άπλως οι άνθρωποι δέν ήταν έτοιμοι εκείνη τήν ώρα να τό φάνε, χρειαζόταν μιά πορεία. Δέν μπορείς να πεις σε ένα παιδάκι, τό όποιο δέν γνωρίζει τίποτα, δύο χρονών, να χρησιμοποιήσει τις πρίζες στην κουζίνα για να ανάψει τή φωτιά, δέν ξέρει, θά καταστραφεί. Δέν είναι κακή ή φωτιά, ούτε αυτή ή κουζίνα είναι κακή, αλλά δέν μπορεί ακόμα να τό κάνει. Άρα χρειαζόταν ό άνθρωπος, εν έλευθερία να έχει πορεία, να λειτουργήσει τά πράγματα του κόσμου καί να πάει αναγωγικά. Ό Άδάμ δέν είχε τελειώσει, δέν ήταν όριστικά άγιος· καί αν ακόμη δέν έπεφτε, θά είχε πορεία προς τό Θεό. Άπλως απέτυχε. Χρειαζόταν να κάνει αυτή τήν πορεία για να φτάσει εκεί. Τό δέντρο τής ζωής, λοιπόν, ήταν ό Χριστός, εν τω παραδείσω. Ήταν δηλαδή, ή πρόκληση του Χριστού, που μάς έδωσε ό Θεός τήν ευκαιρία να Τόν γευτούμε. Είναι ή θεία Κοινωνία, δηλαδή ό Χριστός προκαλεί να Τόν φάμε καί πριν ακόμη να υπάρχει ή πτώση. Είναι πέρα από τήν πτώση ό Χριστός.

Αν πει κάποιος ότι, γιατί ήρθε ό Χριστός στή γη; Για να μάς σώσει από τήν άμαρτία. Είναι σωστή ή φράση θεολογικά, αλλά είναι ή μιση. Καί θά σκεφτει κάποιος καί θά πει: Θα γινόταν άνθρωπος ό Θεός, αν δέν υπήρχε πτώση; Τό ρωτάει πάλι ό άγιος Μάξιμος ό Όμολογητής που αύριο γιορτάζει, σε ένα έργο του όπου παίρνει θέση με

Ένα έρώτημα. Λέει, ό Θεός θά γινόταν άνθρωπος άν δέν ύπήρχε πτώση; Εΐναι ύποθετικό έρώτημα. Τώρα δέν έγιναν τά πράγματα έτσι. Καί ή άπάντηση εΐναι πάρα πολύ άπλή. Έάν ό διάβολος έβαλε τόν άνθρωπο νά άμαρτήσσει. Άμαρτάνει ό άνθρωπος, πέφτει. Ό Θεός θέλει νά τόν σώσει καί γίνεται άνθρωπος. Τότε προσέξτε τό σχήμα, ποιός προκάλεσε όλη τήν κίνηση; Ό διάβολος. Άρα ό Χριστός ύποχρεώθηκε από τό διάβολο νά γίνει άνθρωπος, άρα ό Χριστός δέν εΐναι έλεύθερος, ανταποκρίνεται στίς κινήσεις του διαβόλου. Τότε δέν εΐναι Θεός. Καταλάβετε τή σκέψη μου; Εΐναι πολύ συγκλονιστική ή σκέψη. Καί ό Μάξιμος ό Όμολογητής λέει, τά πράγματα δέν έγιναν έτσι. Δέν μπορώ έγώ νά άπαντήσω, αλλά ούσιαστικά άπαντάει καί λέει, δέν μπορεί ό Θεός νά εΐναι ύποταγμένος στίς κινήσεις του διαβόλου. Κάνει ό διάβολος κάτι καί έμεΐς του ανταποκρινόμαστε. Τό παθαίνουμε πολλές φορές· μάς βάζει ένα πειρασμό, τά χάνουμε, έξαντλούμαστε. Τρέχουν στήν έκκλησία κάθε μέρα, μάς κάνουν μάγια, λένε. Καί έγώ τούς λέω, δέν λύνω τά μάγια, δέν λύνω μάγια. Νά εΐσαι έλεύθερος καί νά μπεις σέ μιá άσκηση, νά δεχθείς τό Χριστό, καί δέν θά ύπάρχουν τότε για σένα μάγια πού θά σέ πιάνουν. Πολύ άπλό εΐναι. Δέν κάνει κάτι ό διάβολος, τό όποιο θά μάς δεσμεύσει.

Έτσι λοιπόν, ό Χριστός κατ' αύτήν τή θεολογία θά γινόταν άκόμη καί άνθρωπος κι άν δέν γινόταν ή πτώση. Θα έξέφραζε μέ αυτό τόν τρόπο τήν άπειρη άγάπη Του. Έτσι άκόμη καί τό γεγονός τής Μεταλήψεως τής ευχαριστιακής δέν εΐναι θέμα, πού κατ' ανάγκην από τήν πτώση Τόν μεταλαμβάνω. Έτσι ήρθαν τά πράγματα, αλλά ό Χριστός εΐναι πέρα από αυτά τά πράγματα. Έδω λοιπόν, δηλώνεται αυτό τό δέντρο τής γνώσεως τό όποιο άποκαθίσταται.

Καί τέλος έχουμε [στό επάνω μέρος τής εικόνας] τό ναό του Σολομώντος, πού εΐναι αυτός ό ναός στα Ίεροσόλυμα, ό όποιος, κατά τά μέτρα τής γεωμετρικής ίσορροπίας αύτής τής πόλεως, εΐναι ύπερμεγέθης. Δέν μπορεί ή πόλις νά εΐναι, ξέρω 'γώ δέκα έκατοστά καί ό ναός νά εΐναι τέσσερα έκατοστά. Νά καταλαμβάνει περίπου, τά 4/6 τής πόλεως. Δέν εΐναι δυνατόν, αλλά έδω πέρα γίνεται μιá θεολογική πρόκληση, πού σημαίνει, εΐναι μιá πόλη μαζεμένη, έχει τείχη. Εΐναι μιá κοινωνία συγκεκριμένη, ή όποία ορίζεται καί ύπάρχει γιατί ύπάρχει ναός. Αυτή ή πόλη χωρίς ναό θά ήταν μιá πόλη άνερμάτιστη, θά ήταν μιá πόλη χωρίς αρχή, τίποτα. Θα ήταν ένα χάος. Αυτή ή πόλη λοιπόν, ύπάρχει γιατί ύπάρχει ναός όπου μαζεύει τήν πόλη καί μάλιστα ένας ναός πού έχει αναγωγική πορεία, καί ό όποιος έχει τρούλο.

Εΐναι ή θεολογία του τρούλου πού μπήκε μετά τόν 4ο αιώνα στήν Έκκλησία μας, ειδικά μάλιστα μετά από τήν Δ' Οικουμενική Σύνοδο, όπου κάνουμε Χριστολογία καί όπου ό Χριστός προσλαμβάνει τόν άνθρωπο καί ό τρούλος δηλώνει αύτή τήν κατάβαση του Θεού καί τήν άνύψωση του ανθρώπου. Εΐναι αυτό πού λέει **ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος**, **ότι ό Θεός έγινε άνθρωπος για νά γίνουμε έμεΐς Θεοί**. Έτσι λοιπόν, αύτή ή πόλη προσλαμβάνεται καί δένεται κι ύπάρχει λόγω του ναού, ό όποιος ναός έχει αναγωγική πορεία, σαν πύραυλος θέλει νά τραβήξει όλη τήν

πόλη πρός τά πάνω κι ό κάθε ναός, σέ κάθε περιοχή, ἔχει αυτό τόν προορισμό. Εἶναι τό μάζεμα μιᾶς γειτονιάς, μιᾶς ἐνορίας, ὅπου ἐκεῖ μαζεύονται τά πάντα καί μαζεύεται ὅλη ἡ ἐνορία. Δέν σημαίνει πού τά σπίτια μπαίνουν ἐκεῖ πέρα μέσα, ἀντί τά σπίτια νά καταλάβουν τό ναό, ἡ Ἐκκλησία ἔρχεται νά ἀγιάσει τά σπίτια.

Ἄν πήγατε στή Μύκονο θά εἶδατε σχεδόν ὅλα τά ἐκκλησιάκια, εἶναι κολλημένα πάνω σέ σπίτια. Θαρρεῖς καί πήγαν τά σπίτια καί κολλοῦσαν πάνω στήν ἐκκλησία, θαρρεῖς καί θέλουν νά ἀγιαστοῦν ἀπό τήν ἐκκλησία ὀλόκληρη· καί σέ ἄλλα νησιά μας εἶναι αυτό τό πράγμα, δηλαδή δέν εἶναι μόνο ἡ ἐκκλησία χωριστή, θαρρεῖς καί θέλει νά προσληφθεῖ ὁ κόσμος. Ἔτσι δέν ἔρχεται ὁ κόσμος νά προσλάβει τήν Ἐκκλησία, ἡ Ἐκκλησία τά προσλαμβάνει ὅλα, τά παίρνει ὅλα, παίρνει ὅλη τή γειτονιά μαζί καί τήν πάει στόν οὐρανό. Αὐτός ὁ τροῦλος, ὁ ὁποῖος [εἰκονίζεται στή Βαῖοφόρο] ἔχει ἀποτύχει γιατί ἔρχεται Ἐκεῖνος πού ἔκανε τό ναό, Ἐκεῖνος ὁ Ὅποῖος λατρεύεται μέσα στό ναό καί αὐτοί λατρεύουν λάθος θεό. Εἶναι μιά πρόκληση αὐτή καί πάλι θεολογική γιά τήν ιστορική ἀποτυχία τοῦ Ἰσραήλ.

Αὐτά θά μποροῦσα νά πῶ ἀπό αὐτή τήν πανέμορφη εἰκόνα τῆς Βαῖοφόρου, τοῦ γνωστοῦ ἐκφραστοῦ τοῦ Θεοφάνους τοῦ Κρητός, τῆς Κρητικῆς τέχνης στήν ἀγιογραφία μας.

Ἄν ἔχετε κανένα ἐρώτημα.

Ἐρώτηση: Ὁ τροῦλος δέν προϋπῆρχε σάν ναός τοῦ Σολομώντος.

Ἀπάντηση: Ὅχι δέν ὑπῆρχε. Μετά πάνω στόν γκρεμισθέντα ναό τοῦ Σολομώντος πού ἔμειναν τά τείχη, μπῆκε πιά τό τέμενος τοῦ Ὁμάρ· πού οἱ ναοί πιά οἱ μουσουλμανικοί ἀντιγράφουν τούς ὀρθόδοξους ναούς, σάν τροῦλος. Γι' αὐτό βλέπεις στήν Πόλη κάνανε τήν Ἁγία Σοφία καί ἀπέναντι ὁ Μιμάρ Σινάν πού εἶναι τό μπλέ τζαμί, πού ἦταν Ρωμιός ὁ Μιμάρ Σινάν, Ρωμιός ἀρχιτέκτων, πού μετά ἔγινε Τοῦρκος, κάνει ἀντίστοιχο τῆς Ἁγία-Σοφιάς καί δείχνει τόν τροῦλο· κάτι τέτοιο θέλει νά δείξει.

Ἐρώτηση: Γιά τόν Ἰούδα αὐτό πού λένε οἱ καθολικοί. Τί...;

Ἀπάντηση: Εἶναι μιά πρόσφατη θεολογία πού πᾶνε νά περάσουν, μερικοί καθολικοί, ὅχι ὅλη ἡ ρωμαιοκαθολική ἐκκλησία, ὅτι ὁ Ἰούδας εἶναι δικαιολογημένος, ἔπαιξε ἐπαχθῶς τό παιχνίδι τοῦ Χριστοῦ. Πάρα πολύ ὠραῖα αὐτό, τό προέβαλε ἡ ταινία: “Jesus Christ super star”. Σέ αὐτή τήν ταινία προβαλλόταν καθαρά αὐτή ἡ θεολογία, πού ἦταν μιά καί προτεσταντική θεολογία, πού ὁ Ἰούδας ἦταν εὐεργέτης τοῦ Χριστοῦ, γιατί κάποιος ἔπρεπε νά προδώσει, ἔ, κι αὐτός παίρνει τό ρόλο τοῦ προδότη. Εἶναι τραγικό αὐτό πού λένε. Ὁ Χριστός δέν θέλει κανείς νά ἀποστατήσει. Δέν σημαίνει πού ἂν δέν ὑπῆρχε ὁ Ἰούδας δέν θά Τόν σταύρωναν, προσέξτε, ἀπλῶς κι αὐτός μετέχει στήν τραγωδία. Καί αὐτές τίς μέρες, πράγματι τό εἶδα κι ἐγώ, κάποιον

καθολικοί θεολόγοι πάνε να περάσουν αυτό τό μήνυμα ότι, έ, έπαιξε και αυτός ένα ρόλο, δηλαδή κατ' ανάγκη ήταν, έπαιξε ένα ρόλο. Τό ρόλο τής δικής του άποτυχίας έπαιξε.

Στό χώρο τής ρωμαιοκαθολικής έκκλησίας γίνονται τρομερές θεολογικές ζυμώσεις. Είμαι πάρα πολύ στατικός χώρος και πολύ άκαμπτος και έκει ό,τι γίνεται θεολογία είναι έντολή του πάπα. Δέν μπορεί κανείς να θεολογήσει έλεύθερα. Αυτό ήταν μιά λάθος πρόταση, αλλά τό ό,τι γίνεται σαν έλεύθερη κίνηση, δηλώνει και μιά αντίδραση στην παπική βία. Έκει δέν μπορεί να θεολογήσει κανένας.

Έρώτηση: Είπατε ότι ο Μάξιμος ο Όμολογητή ανέφερε, ότι ο Χριστός δέν υποχρεώθηκε από τον διάβολο, να γίνει άνθρωπος. Σωστά;

Απάντηση: Βεβαίως. Ο Χριστός δέν είπε: «Άχ! Τώρα κοίτα τί έκανε ο διάβολος, μου χάλασε τό έργο. Τώρα έγώ θα άναγκαστώ να γίνω άνθρωπος». Θα άναγκάσει ο διάβολος τό Θεό; Είναι δυνατόν δηλαδή;

Έρώτηση: Μπορείτε, λίγο να μάς ξαναπειτε αυτό για τά πόδια τά άνοιχτά;

Απάντηση: Η Έκκλησία είναι μιά κίνηση όριζόντια και μιά κίνηση κάθετη. Κίνηση άγαπητική προς τον κόσμο και κίνηση προσευχής, προς τά πάνω. Είναι κινουμένη άκινησία, του Μάξιμου του Όμολογητου πάλι. Έτσι; Κοίταξε, η Έκκλησία αν πει κινουμαι μόνο, θα γίνει μιά Έκκλησία έγκόσμια. Κινείται μόνο. Πρέπει να είναι και προσευχόμενη. Κοίταξε τί έκανε τό βατικανό, είπε: καταργώ τό ουσιαστικό, ο μοναχισμός πρέπει να είναι ενεργητικός μοναχισμός. Κάνει έργο. Λάθος ήταν. Δέν υπάρχουν στο βατικανό νηπτικά μοναστήρια σήμερα, υπάρχουν μοναστήρια που κάνουν μόνο κοινωνικό έργο. Σε μάς υπάρχουν και νηπτικά μοναστήρια που κάνουν και κάποιο κοινωνικό έργο, αν χρειαστεί. Δέν μπορείς να καταργήσεις αυτή τή διπλή κίνηση του χριστιανου. Άλλο τίποτε;

Έρώτηση: Ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος και η Παναγία, που είναι τά πρόσωπα τά πιο ψηλά ανθρώπινα στον άγιαστικό τομέα. Αυτοί, ως ποϋμε ο άγιος Ιωάννης έχει φάει τό δέντρο τής ζωής, χωρίς να έχει γνωρίσει τό Χριστό;

Απάντηση: Κανείς. Ακόμη και ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος πήγε στον άδη όταν πέθανε. Και μάλιστα σε πολλές εικόνες καθόδου στον άδη υπάρχει ο Πρόδρομος, που γίνεται Πρόδρομος του Χριστου στον άδη και λέει στους πεθαμένους στον άδη, τους έτοιμάζει, έρχεται ο Χριστός για να βγοϋμε από δω, πήγε και ο Ιωάννης στον άδη. Έκπληκτικό, έ; Δέν υπήρχε απλως η κατάλυση του θανάτου. Αυτό δέν υπήρχε.

Έρώτηση: Όταν είπατε ότι ο Χριστός είναι τό δέντρο τής ζωής, άρα δόθηκε όλόκληρος έξ αρχής. Να συναναστραφεί δηλαδή με τους ανθρώπους. Εάν έπιλέγανε

τόν αγιαστικό τρόπο ζωής και αγιάζοντο, θά έμφανίζονταν πάλι νά τούς τραβήξει πύ πέρα; Αυτό έννοεΐτε;

Απάντηση: Ό Χριστός εΐναι έλεύθερος. Ό Χριστός τούς άγαπάει. Καί μέσα στην άγάπη Του συγκαταβαίνει καί γίνεται κι άνθρωπος. Λέει ό Μάξιμος ό Όμολογητής, θά γινόταν καί άνθρωπος. Δέν έχω νά πώ κάτι άλλο.

Έρώτηση: Τότε δέν ύπάρχει ούτε ή άγάπη, ούτε ή έλευθερία σαν άρχές. Όπότε ούτε έμεις μπορούμε νά άγαπήσουμε, ούτε νά εΐμαστε έλεύθεροι πραγματικά, άν δέν εΐμαστε έν Χριστώ.

Απάντηση: Αυτό εΐναι δεδομένο. Τοϋ Χριστοϋ εΐναι ή άγάπη καί ή έλευθερία. Για νά άγαπήσει κανείς έλεύθερος πρέπει νά τό πάρεις από κάπου αυτό τό χάρισμα. Κι ή άγάπη έχει στάδια. Έχει σπόρο, έχει καλλιέργεια καί έχει κι ώρίμανση. Δέν εΐναι έτσι; Κι έδω άποκαλύπτεται, λένε οι Πατέρες τής Έκκλησίας, μέ τό έργο αυτό τοϋ Χριστοϋ, όλη ή άγάπη τοϋ Θεοϋ, στά μάτια μας, ε; Ό Θεός έχει όλη τήν άγάπη, αλλά σέ έμάς σιγά-σιγά άποκαλύπτεται κατά τά μέτρα τοϋ δυνατοϋ. Γι' αυτό βλέπεις, διαβάζεις τήν Παλαιά Διαθήκη καί στά πρώτα βιβλία νομίζεις πού ό Θεός εΐναι σκληρός καί μετά καταλαβαίνεις λίγο πού μαλάκωσε ό Θεός. Δέν άλλαξε ό Θεός. Έμεις προχωρούμε πνευματικά.

(Πηγή: http://www.floga.gr/50/04/2005-6/09_2006012004.asp)